

Nederlandse tekst (titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973).

RAAD VAN STATE, AFDELING ADMINISTRATIE.

A R R E S T

Nr. 93.409 van 20 februari 2001

A. 98.707/VIII-2021

Gemeenteraadsverkiezing te Gembloers

DE RAAD VAN STATE, VIIIE KAMER,

Gezien het op 26 december 2000 ingediende verzoekschrift, waarbij Gérard BOUFFIOUX, Benoît DISPA, Marc BOUVIN, Louis LEGROS en Christian ROGER beroep instellen tegen het besluit van de bestendige deputatie van de provincieraad van Namen van 14 december 2000 tot ongeldigverklaring van de gemeenteraadsverkiezing te Gembloers en waarbij de verzoekers de geldigverklaring vorderen van de gemeenteraadsverkiezing die op 8 oktober 2000 te Gembloers heeft plaatsgevonden;

Gezien het administratief dossier dat de gouverneur van de provincie Namen heeft ingediend;

Gezien de door Pierre VAN EYCK, Guy THIRY en Caroline STACHE ingediende memories van antwoord;

Gezien het in het Belgisch Staatsblad van 4 januari 2001 bekendgemaakte bericht voorgeschreven bij artikel 5 van het koninklijk besluit van 15 juli 1956, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 16 september 1982;

Gezien het verslag van Mevrouw DEBUSSCHERE, eerste auditeur bij de Raad van State;

Gelet op de beschikking van 1 februari 2001, waarbij wordt bepaald dat de zaak voorkomt op de terechtzitting van 16 februari 2001;

Gelet op de kennisgeving aan de partijen van het verslag en van de beschikking tot vaststelling van de rechtsdag;

Gehoord het verslag van de heer GEUS, kamervoorzitter;

Gehoord de opmerkingen van Mr. BOURTEMBOURG, advocaat, die voor de verzoekende partijen verschijnt, van P. VAN EYCK en G. THIRY, eerste en tweede belanghebbende partij, en van Mr. GERARD en Mr. SOHIER, advocaten, die voor C. STACHE, derde belanghebbende partij, verschijnen;

Gehoord het andersluidend advies van Mevrouw DEBUSSCHERE, eerste auditeur;

Gelet op titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

Overwegende dat de toedracht van de zaak als volgt luidt :

1. Na afloop van de gemeenteraadsverkiezing die op 8 oktober 2000 te Gembloers plaatsgehad heeft, zijn de te verlenen zetels als volgt verdeeld :

- lijst nr. 2 ECOLO : 2,
- lijst nr. 5 PS : 7,
- lijst nr. 6 PRL : 6,
- lijst nr. 15 BAILLI : 12.

2. Op 16 november 2000 dient Caroline STACHE, verkozen als tweede plaatsvervangend gemeenteraadslid van

lijst nr. 6, een bezwaar in bij de bestendige deputatie van de provincieraad van Namen. De bezwaarindienster wet-tigt haar belang in de volgende bewoordingen :

" De PRL-lijst heeft, op 13 stemmen na, haar zevende zetel verloren ten voordele van lijst nr. 15, de zogenaamde BAILLI-lijst.
Indien de PRL zeven zetels had kunnen behalen, zou ik rechtstreeks tot gemeenteraadslid verkozen zijn".

3. In dat bezwaarschrift wordt van de volgende feiten gewag gemaakt :

- het verschil tussen wat wordt vermeld in het proces-verbaal van stembureau nr. 27 en wat door de leden en door de getuigen van stemopnemingsbureau nr. 2 vastgesteld is, bedraagt 37 stembiljetten;
- het stemopnemingsbureau nr. 2 heeft de wettelijke procedure niet nageleefd door de stembussen een voor een in plaats van door elkaar te tellen;
- volgens de getuigen heeft de voorzitter van stemopnemingsbureau nr. 2 de stembiljetten met een doorlopende lijn tussen de eerste en de laatste kandidaat als geldig beschouwd, terwijl de wet bepaalt dat duidelijk op elke kandidaat afzonderlijk moet kunnen worden gestemd;
- in stemopnemingsbureau nr. 7 bevatte stembus nr. 26 een stem meer dan het aantal dat bij de stemopneming was geteld;
- de voorzitter van stemopnemingsbureau nr. 5 heeft de stembiljetten waarop voor alle kandidaten gekozen was, zodat elkeen een voorkeurstem had moeten krijgen, als lijststem beschouwd.

4. Op 22 november 2000 dient Bernard CLAREMBAUX, twaalfde verkozone van lijst nr. 15, een memorie van tussenkomst in waarin de bezwaren van de reclamante weerlegd worden.

5. De zaak komt bij de bestendige deputatie voor op 6 december 2000. Dezelfde dag dient de reclamante

een memorie van antwoord in. Wat stembureau nr. 27 betreft, merkt ze op dat er een verschil is van drie stembiljetten ten opzichte van het aantal stemmers dat bij de aantekening van de stemmen geteld is; voor stembureau nr. 26 schrijft zij het volgende, wat betreft het verschil van één stem waarop ze in haar oorspronkelijk bezwaarschrift gewezen had :

" Dat feit kon door verzoekster niet worden nagegaan bij het onderzoek van de vordering. Uit het onderzoek dat voor andere stembureaus verricht is en dat hierboven uiteengezet is, blijkt evenwel dat dat verschil plausibel is".

Verder bevestigt verzoekster haar bezwaren wat betreft de werkwijze van de stemopnemingsbureaus nrs. 2 en 5.

Bovendien stelt de reclamante verschillen vast tussen het aantal stembiljetten van de stemopnemingsbureaus nrs. 6, 15, 20 en 21.

Ze besluit in de volgende bewoordingen :
" Uit de telling van de stemmen van de 5 voormelde stembureaus blijken onregelmatigheden met betrekking tot het aantal stembiljetten, waarbij verschillen van 14 tot 18 biljetten worden vastgesteld.

De laatste PRL-zetel hangt af van 13 stemmen, terwijl de laatste zetel van de BAILLI-lijst afhangt van 7 of 8 stemmen.

Bovendien konden voor alle stembureaus niet alle stemmentellingen worden nagegaan, omdat bij het raadplegen van het dossier niet alle processen-verbalen of aanstippingslijsten beschikbaar waren".

6. Op 14 december 2000 neemt de bestendige deputatie van de provincieraad van Namen de volgende beslissing :

" BETREFT : gemeenteraadsverkiezing 2000.

Gelet op het proces-verbaal, met de erbij gevoegde documenten, van de verkiezing die op 8 oktober 2000 te Gembloers heeft plaatsgehad voor de volledige vernieuwing van de gemeenteraad;

Gelet op het bezwaar dat ingediend is door Mevrouw C. STACHE, rue Théo Toussaint 25 te 5030 Gembloers op 16 november 2000;

Gelet op de memorie van tussenkomst die ingediend is door de heren Gérard BOUFFIOUX, rue de l'Ourchet 2 te 5030 Gembloers, en Bernard CLAREMBAUX, rue Chapelle-Dieu 2 te 5030 Gembloers;

Gelet op de memorie van antwoord van Mevrouw STACHE;

Aangezien naar luid van artikel 74bis, § 1, van de gemeentekieswet, zoals gewijzigd bij artikel 29 van de wet van 7 juli 1994, "de verkiezingen (...) zowel door de bestendige deputatie als door de Raad van State alleen ongeldig worden verklaard op grond van onregelmatigheden die de zetelverdeling tussen de onderscheiden lijsten kunnen beïnvloeden";

Aangezien uit de stemmentelling blijkt dat een verschuiving van 16 stemmen voor lijst nr. 15 een verlies van een zetel kan teweegbrengen;

Aangezien eveneens uit de stemmentelling blijkt dat een verschuiving van 13 stemmen voor lijst nr. 6 een bijkomende zetel kan opleveren;

Overwegende dat 5 processen-verbaal van stembureaus onvindbaar zijn;

Overwegende dat er, niettegenstaande dat, ten minste een verschil van 18 eenheden bestaat tussen het aantal stemmers dat geteld is door middel van de aanstippingslijsten en het aantal stembiljetten dat aan het stemopnemingsbureau overgezonden is;

Dat dat verschil dus een weerslag kan hebben op de zetelverdeling;

Aangezien de gemeenteraadsverkiezing die op 8 oktober 2000 te Gembloers heeft plaatsgehad bijgevolg ongeldig moet worden verklaard;

Aangezien de andere door de reclamante aangevoerde bezwaren derhalve niet behoeven te worden onderzocht;

Gelet op de gemeentekieswet, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 4 augustus 1932, en de daaropvolgende wijzigingen ervan;

Gelet op artikel 104bis van de provinciewet;

Gelet op het koninklijk besluit van 17 september 1987 betreffende de procedure voor de

bestendige deputatie in de gevallen waarin deze een rechtsprekende taak vervult;

Gelet op het koninklijk besluit van 14 mei 2000 houdende rangschikking van de gemeenten in uitvoering van artikel 5, eerste lid, van de nieuwe gemeentewet;

Gehoord het verslag van de bestendig afgevaardigde-rapporteur;

B E S L U I T :

Artikel 1 : De verkiezing die op 8 oktober 2000 te Gembloers heeft plaatsgehad wordt ongeldig verklaard.

Artikel 2 : Een afschrift van dit besluit wordt overgezonden aan het betrokken gemeentebestuur, de reclamante, de tussenkomende partijen en de in artikel 76 van de gemeentekieswet bedoelde personen".

7. Op de terechtzitting herhaalt de advocaat van de reclamante dat een verschil van 13 stemmen de verdeling van de zetels ten voordele van de PRL-lijst kan wijzigen, wat bepalend is voor het bestuur van de stad, aangezien de meerderheid BAILLI-ECOLO beschikt over 14 zetels, terwijl de oppositie van PS en PRL er 13" heeft;

Overwegende dat het van geen enkel belang is te onderzoeken of, zoals Caroline STACHE betoogt, het beroep van Benoît DISPA onontvankelijk is, doordat noch betwist wordt, noch betwistbaar is dat de drie andere verzoekers belang bij het beroep hebben;

Overwegende dat verzoekers een middel, het tweede van het verzoekschrift, ontlenen aan schending van artikel 149 van de Grondwet, van de artikelen 104 en 104bis van de provinciewet, van de artikelen 74, 74bis en 75 van de gemeentekieswet, schending van de rechten van verdediging, van het beginsel van de procesvoering op tegenspraak en van het beginsel dat een rechter niet ultra petita een uitspraak mag doen, "doordat de bestendige deputatie een ter terechtzitting ingediende

memorie van antwoord van de reclamanten ontvankelijk heeft verklaard, de nieuwe middelen die ze bevatte ontvankelijk heeft verklaard en gegrond heeft bevonden, terwijl de eerbiediging van de rechten van de verdediging en de naleving van het beginsel van de procesvoering op tegenspraak eraan in de weg staan dat een processtuk dat op de terechtzitting wordt ingediend en dat niet vooraf ter kennis van de andere partijen is gebracht in aanmerking wordt genomen"; dat ze voorts stellen "dat elk bezwaar, op straffe van verval, schriftelijk moet worden ingediend binnen veertig dagen te rekenen van de dagtekening van het proces-verbaal zodat nieuwe middelen zoals die betreffende zogezegde onregelmatigheden bij de stembureaus nrs. 6, 15, 20 en 21 niet in aanmerking kunnen worden genomen, doordat het bezwaar, waar het gaat om de stembureaus, uitsluitend betrekking heeft op de bureaus nrs. 26 en 27", en "dat, voor het overige de bestendige deputatie niet ambtshalve onregelmatigheden kon aanvoeren die de reclamante nooit had opgeworpen"; dat de verzoekende partijen talrijke arresten van de Raad van State citeren en onderstrepen dat "in ieder geval geen onregelmatigheden kunnen worden aangeklaagd die niets uitstaande hebben met de bezwaren die in het bezwaarschrift worden verwoord en die, voor de eerste maal, na het verstrijken van de termijn om bezwaar in te dienen, aangevoerd worden in een ter terechtzitting ingediende memorie";

Overwegende dat Caroline STACHE in haar antwoord betoogt dat zij op 6 december 2000 haar memorie mocht indienen, op basis van artikel 104bis van de provinciewet, en aldus de argumenten die in haar bezwaarschrift vervat waren nader kon uiteenzetten; dat ze aanvoert dat dit des te meer het geval is daar ze alleen door haar bezwaar in te dienen "toegang heeft gehad tot alle stukken verzameld door de bestendige deputatie, waaronder alle processen-verbaal van de stembureaus en van de stemopnemingsbureaus, maar eveneens de

aanstippingslijsten waartoe ze voorheen geen toegang had"; dat ze voorts het volgende stelt :

" (...) dat ze pas bij het vergelijken van deze aanstippingslijsten met de processen-verbaal heeft kunnen vaststellen dat er op talrijke punten een gebrek aan overeenstemming bestond tussen deze verschillende documenten.

Niet alleen was haar verzoekschrift derhalve ontvankelijk wat betreft de nieuwe onregelmatigheden waarvan ze voorheen geen kennis had, maar ze heeft aldus gewoon het eerste middel ervan ontwikkeld en heeft daarin reeds de problemen aangegeven betreffende het gebrek aan overeenstemming tussen het aantal stemmen dat in de verschillende bureaus geteld en opgenomen was";

dat ze verwijst naar arrest nr. 22.900 van 2 februari 1983 betreffende de gemeenteraadsverkiezing te Gembloers en van oordeel is dat een door een reclamant aangevoerd middel waarvan deze geen kennis kon hebben bij de indiening van zijn bezwaar bij de bestendige deputatie, steeds ontvankelijk wordt verklaard; dat ze op grond van arrest nr. 18.302 van 7 juni 1977 betreffende de gemeenteraadsverkiezing te Herselt aanvoert dat de bestendige deputatie gerechtigd was te steunen op de in haar aanvullende memorie aangevoerde feitelijke gegevens om de verkiezing ongeldig te verklaren; dat ze ten slotte arrest nr. 18.119 van 17 februari 1977 betreffende de gemeenteraadsverkiezing te Braives citeert en betoogt dat met een ontvankelijk bezwaarschrift de geldigheid van de verkiezing in haar geheel aanhangig wordt gemaakt bij de bestendige deputatie en dat deze bevoegd is om de gemeenteraadsverkiezing ongeldig te verklaren, niet alleen op grond van de door de partijen aangevoerde onregelmatigheden, maar ook op grond van de bevindingen waartoe de gegevens van het dossier haar zouden nopen; dat zij, wat betreft de bewering dat de rechten van de verdediging geschonden zijn, opmerkt dat de Raad van State in deze aangelegenheid een uitspraak doet in hoger beroep zodanig dat fouten in de procedure voor de bestendige deputatie in hoger beroep gedekt worden;

Overwegende dat de arresten nrs. 18.301 en 22.900 geen betrekking hebben op de procedure voor de bestendige deputatie, die, als enig punt, in het middel wordt aangevochten; dat arrest nr. 18.119 de strekking heeft die de bezwaarindienster eraan toekent, maar tegen- gesproken is door andere arresten;

Overwegende dat krachtens artikel 75, § 2, eerste lid, van de gemeentekieswet, de bestendige deputatie de verkiezing alleen op grond van een bezwaar ongeldig kan verklaren; dat het tweede lid van dezelfde bepaling het volgende bepaalt :

" Bij ontstentenis van bezwaren gaat de bestendige deputatie alleen de juistheid na van de zetelverdeling tussen de lijsten en van de rangorde waarin de raadslieden en de opvolgers gekozen zijn verklaard. Ze wijzigt, in voorkomend geval, ambtshalve, de zetelverdeling en de rangorde";

dat de bestendige deputatie, wanneer haar een bezwaar wordt voorgelegd, de ontvankelijkheid ervan moet onderzoeken en vervolgens, in voorkomend geval, de gegrondheid zonder de middelen die haar worden toegekend bij artikel 75, § 2, tweede lid, van de voormelde wet te mogen gebruiken voor andere doeleinden dan die waarin die bepaling voorziet; dat krachtens artikel 74, § 1, tweede lid, van dezelfde wet elk bezwaar, op straffe van verval, schriftelijk moet worden ingediend binnen veertig dagen te rekenen van de dagtekening van het proces-verbaal waarin de uitslag van de verkiezing wordt vastgesteld; dat volgens artikel 75, § 1, vierde lid, van diezelfde wet de bestendige deputatie uitspraak doet binnen dertig dagen na de indiening van het bezwaar; dat indien binnen deze termijn geen uitspraak is gedaan, het bezwaar als verworpen wordt beschouwd, overeenkomstig artikel 75, § 1, vijfde lid;

Overwegende dat in arrest nr. 18.156 van 8 maart 1977 betreffende de gemeenteraadsverkiezing te Meise bevestigd wordt dat het niet volstaat in een aan de

bestendige deputatie gericht bezwaarschrift stereotiepe beschuldigingen naar voren te brengen "met de hoop dat de bestendige deputatie inderdaad de vereiste concrete bewijzen vindt of met de bedoeling om zelf buiten de beroepstermijn naar concrete bewijzen te gaan zoeken" en dat "een loutere bewering, stellende dat onregelmatigheden gebeurd zijn zonder dat enig concreet feit tot staving wordt aangevoerd, niet ontvankelijk, na het verstrijken van de beroepstermijn, kan worden aangevuld"; dat eveneens dient te worden onderstreept dat krachtens de artikelen 25, achtste lid, 46, tweede lid, en 52, eerste lid, van de gemeentekieswet, de leden van de stembureaus en in het bijzonder de getuigen die worden aangewezen door de verschillende mededingende lijsten, en die de vetrouwenspersonen van deze partijen zijn, tot taak hebben erop toe te zien dat de stemming regelmatig verloopt en in het proces-verbaal iedere onregelmatigheid of betwistbaar feit te doen opnemen die ze zouden hebben kunnen vaststellen; dat in arrest nr. 51.987 van 6 maart 1995 (gemeenteraadsverkiezing te Temse) waarin hetzelfde geconcludeerd wordt, eveneens geconstateerd wordt dat door de verlenging van de termijn - die van tien op veertig dagen is gebracht - de bezwaarindieners ruim voldoende tijd hebben om hun bezwaren nauwkeurig te formuleren en met precieze en nauwkeurige gegevens te staven, en voorts gesteld wordt dat de termijn van acht dagen die aan de belanghebbende partijen toegemeten is om te reageren tot gevolg heeft dat de rechten van de verdediging niet kunnen worden geëerbiedigd wanneer een vaag en onduidelijk bezwaar wordt ingediend, dat later zou worden aangevuld; dat in arrest nr. 33.915 van 2 februari 1990 betreffende de gemeenteraadsverkiezing te Ninove staat dat "een gebrek aan kennis van onregelmatigheden niet kan worden ingeroepen, omdat partijen juist daarom getuigen in stembureaus kunnen doen optreden, die opmerkingen kunnen maken; dat evenmin acht mag worden geslagen op onregelmatigheden die tijdens een onderzoek of telling worden vastgesteld en die geen verband houden

met de aangebrachte klachten"; dat bovendien, inzonderheid uit arrest nr. 14.907 van 21 september 1971 betreffende de gemeenteraadsverkiezing te Bunsbeek blijkt dat de bestendige deputatie terecht de middelen afwijst die in een te laat ingediend bezwaar werden aangevoerd en die nieuw zijn, doordat ze geen nadere verklaring of verduidelijkingen zijn van de binnen de termijnen ingediende bezwaren;

Overwegende dat in het onderhavige geval niet kan worden betwist dat het bezwaar van 16 november 2000, dat betrekking heeft op de stembureaus nrs. 26 en 27 en op de stemopnemingsbureaus nrs. 2, 5 en 7, ratione temporis ontvankelijk was; dat de memorie van 6 december 2000, daarentegen, door de bestendige deputatie alleen ontvankelijk kon worden verklaard in zoverre daarin de grieven werden uiteengezet die vervat waren in het oorspronkelijke bezwaar, maar niet in zoverre die memorie betrekking had op onregelmatigheden die zouden opgetreden zijn in niet in dat bezwaar genoemde stembureaus of stemopnemingsbureaus, terwijl de getuigen van lijst nr. 6 vanaf 8 oktober 2000 kennis hadden van de strekking van de processen-verbaal betreffende deze bureaus; dat immers in arrest nr. 23.190 van 3 mei 1983 betreffende de gemeenteraadsverkiezing te Sint-Genesius-Rode het volgende wordt gesteld :

" De opvatting van de wetgever dat de kandidaten hun informatie over het verloop van de kiesverrichtingen kunnen - en dus moeten - bekomen van hun kiesgetuigen, heeft gevolg dat zij op die informatie zijn aangewezen om hun eventuele bezwaarschriften gericht aan de bestendige deputatie met concrete feiten te stofferen. In die opvatting is dus niet vereist dat kandidaten inzage krijgen van het verkiezingsdossier vooraleer hun bezwaarschrift aan de bestendige deputatie toe te zenden";

dat, evenzo, de enkele vaststelling dat vijf processen-verbaal van stembureaus, namelijk de bureaus nrs. 7, 12, 13, 18 en 25, niet in het dossier opgenomen waren, niet kon worden beschouwd als het hekelen van een

onregelmatigheid die kan leiden tot de ongeldigverklaring van de verkiezing, doordat de reclamante niet betoogt dat de getuigen van haar lijst enige opmerking zouden hebben doen opnemen in het proces-verbaal en geen enkel gegeven van welke aard ook aanbrengt betreffende een eventuele onregelmatigheid in een van die bureaus; dat bijgevolg, om de geldigheid van de verkiezing te beoordelen, de Raad van State alleen acht mag slaan op de bezwaren die vervat zijn in het bezwaarschrift van 16 november 2000;

Overwegende dat de getuigen van de stemopnemingsbureaus nrs. 2, 5 en 7 in het proces-verbaal geen enkele opmerking hebben doen opnemen in verband met de regelmatigheid van de verrichtingen die er hebben plaatsgehad; dat verklaringen die gedaan zijn terwijl de uitslag van de verkiezing bekend is niet van die aard zijn dat ze het vermoeden kunnen weerleggen dat processen-verbaal, ondertekend zonder het minste voorbehoud (arrest nr. 32.336 van 11 april 1989 betreffende de gemeenteraadsverkiezing te Assenede), regelmatig zijn; dat de bezwaarindienster in ieder geval niet heeft betoogd dat de stembiljetten stembus voor stembus opgenomen zijn, maar dat uit haar bezwaarschrift blijkt dat het aantal stembiljetten in elk ervan nagegaan is, wat conform is met de toepasselijke procedure; dat de geldigverklaring van alle stembiljetten die op dezelfde manier ingevuld zijn, zelfs als die onregelmatig wordt geacht, geen enkele invloed heeft op de zetelverdeling tussen de mededingende lijsten; dat hetzelfde geldt ten aanzien van de telling van de lijststemmen, veeleer dan van de voorkeurstemmen voor alle kandidaten; dat de bezwaarindienster, volgens haar memorie van antwoord van 6 december 2000, nog slechts een verschil van vier stemmen bij de stembureaus nrs. 26 en 27 opmerkt; dat de uitleg van de verzoekers hierover niet behoeft te worden onderzocht, doordat een verschil van vier stemmen in het onderhavige geval de zetelverdeling tussen de lijsten

niet in het gedrang zou kunnen brengen; dat het middel
gegrond is,

B E S L U I T :

Enig artikel

Tenietgedaan wordt de beslissing van de
bestendige deputatie van de provincieraad van Namen van
14 december 2000. De gemeenteraadsverkiezing die op
8 oktober 2000 te Gembloers heeft plaatsgehad, wordt
geldig verklaard.

Aldus uitgesproken te Brussel, in openbare
terechtzing van twintig februari tweeduizend en één
door :

de Hr. GEUS,	kamervoorzitter,
Mevr. DAURMONT,	staatsraad,
Mevr. GEHLEN,	staatsraad,
Mevr. HONDERMARCQ,	griffier.

De Griffier,

De Voorzitter,

M.-Cl. HONDERMARCQ.

J.-Cl. GEUS.

VERTALING OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 63,
EERSTE LID, VAN DE WETTEN OP DE RAAD VAN STATE,
GECOÖRDINEERD OP 12 JANUARI 1973.